

Yttrande från Regionkommittén om "Översyn av den europeiska grannskapspolitiken"

(2012/C 54/04)

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

- Kommittén framhåller att ökad medverkan från de lokala och regionala myndigheternas sida i grannskapspolitiken kan stärka invånarnas engagemang och stödet för politikens mål och motverka föreställningen om att det uteslutande är nationalstaternas regeringar och institutionerna i Bryssel som har ansvaret i frågor rörande vår kontinent. På detta sätt kan lokala och regionala myndigheter också bidra till att komma till rätta med farliga tendenser till isolering eller åternationalisering som annars skulle kunna äventyra stabiliteten i länder både inom och utom EU.
- Kommittén fäster stort värde vid arbetet inom Euromedförsamlingen för lokala och regionala myndigheter (Arlem), som gör det möjligt för lokala och regionala myndigheter att delta i den euromediterrana politiska debatten och ger en territoriell dimension till de projekt som utvalts av Medelhavsunionens generalsekreterare. Den garanterar också utbyte av bästa metoder och bidrar till att genomföra målen för den europeiska grannskapspolitiken.
- ReK stöder också konferensen för regionala och lokala myndigheter i länderna inom det östliga partnerskapet (Corleap) som ett nätverk för multilateralt samarbete mellan lokala och regionala myndigheter från EU och länderna inom det östliga partnerskapet, vilket syftar till att ytterligare engagera dessa myndigheter i den europeiska grannskapspolitiken. Syftet är även att arbeta tillsammans med de lokala och regionala myndigheterna i länderna inom det östliga partnerskapet för att skapa en permanent institutionell samarbetsram.
- Kommittén anser att grannskapspolitiken bör intensifieras i hela Svartahavsområdet. Man bör framhålla denna regions varaktiga geopolitiska betydelse för EU och därför också Svartahavssynergins betydelse. EU-medlemsstater som gränsar till detta område bör uttryckligen få stöd från EU för åtgärder med koppling till grannskapspolitiken.

Föredragande	Jacek PROTAS (PL–PPE), regionpresident i Warmińsko-Mazurskie (Ermland–Masurien)
Referensdokument	Gemensamt meddelande till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén "Ny respons på ett grannskap i förändring"
	KOM(2011) 303 slutlig

I POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

Inledande kommentarer

1. ReK välkomnar kommissionens förslag och gläds över dess övergripande syfte som starkt betonar vikten av att understödja strävan emot djupgående demokrati och politiska reformer i partnerländerna. Lokala och regionala myndigheter inom unionen har en odiskutabel roll som demokratiska och politiska institutioner och är centrala för demokratibyggnad. Lokala och regionala myndigheter bidrar därmed gärna till dessa strävanden inom grannskapspolitiken.

2. Regionkommittén ser med stor glädje på den europeiska grannskapspolitikens utveckling hittills med den allt större differentieringen och anpassningen till konkreta behov och situationer. Regionkommittén ställer sig positiv till att det ursprungliga projektet från 2004 (som byggde på principen "lika för alla") nu byggs ut med alltmer specialiserade (skraddarsydda) instrument.

3. Kommittén ser med glädje hur den europeiska grannskapspolitiken har gett upphov till det östliga partnerskapet, unionen för Medelhavsområdet samt Svartahavssynergien som håller på att ta form.

4. Kommittén anser att differentieringen av den europeiska grannskapspolitiken bör fortsätta och att grannskapspolitiken bör bli en verklig del av en ambitiös och sammanhållen europeisk utrikespolitik och ett alltmer specialiserat instrument inom denna.

5. Kommittén framhåller att grannskapspolitiken såsom den bedrivs i och av regionerna kan fungera som ett effektivt instrument för att främja de värderingar som ligger till grund för EU – respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter.

6. Kommittén anser att alla EU:s regioner bör inbjudas till att delta i grannskapspolitiken och att man bör nyttja den expertis och erfarenhet som regionala och lokala myndigheter har när det gäller de yttre förbindelserna.

7. Kommittén anser att det är särskilt viktigt att skapa förståelse för grannskapspolitiken bland allmänheten i regionerna.

8. Kommittén framhåller vikten av att man utvecklar både regeringsnivån och samhällsnivån (kontakter mellan människor) i den europeiska grannskapspolitiken. De lokala och regionala myndigheterna kan spela en särskilt viktig roll vid utformandet

av ett målinriktat och ansvarsfullt samarbete med organisationer i det civila samhället, men som offentliga myndigheter bör de också aktivt medverka till att bygga upp kontakter på administrativ/offentlig nivå.

9. Kommittén framhåller att ökad medverkan från de lokala och regionala myndigheternas sida i grannskapspolitiken kan bidra till att öka invånarnas medvetenhet och stärka deras deltagande och stödet för politikens mål samt motverka föreställningen om att det uteslutande är nationalstaternas regeringar och institutionerna i Bryssel som har ansvaret i frågor rörande vår kontinent. På detta sätt kan lokala och regionala myndigheter också bidra till att komma till rätta med farliga tendenser till isolering eller åternationalisering som annars skulle kunna äventyra stabiliteten i länder både inom och utom EU.

10. Kommittén framhåller vikten av samarbete mellan regioner i och utanför EU som inte gränsar till varandra.

11. Kommittén rekommenderar att man inte enbart stöder den ekonomiska tillväxten i snäv bemärkelse, utan även en hållbar utveckling i grannländerna, särskilt i syfte att minska de regionala och sociala skillnaderna.

12. ReK instämmer i kommissionens förslag att man bör uppmuntra och stödja partnerskap. Långsiktiga samarbeten mellan samhällets alla olika aktörer främjar pluralism och engagemang på flera nivåer vilket därmed ökar förutsättningarna för en hållbar ekonomisk, social och demokratisk utveckling.

13. Kommittén anser att de arbets- och verksamhetsformer som regionerna erbjuder kan vara särskilt nyttiga i den europeiska grannskapspolitiken, till stöd för sådana instrument som Taix, Sigma, vänortssamarbete mellan städer och regioner och den europeiska grannskapspolitikens handlingsplaner.

14. Kommittén bekräftar och instämmer i kommissionens förslag om att effektiva regionala partnerskap exempelvis kan ske inom samarbetsområden som SME, miljöstyrning, utbildning, ungdom, kultur, transport, forskning, landsbygdsutveckling, sysselsättning, etc. Unionens lokala och regionala myndigheter besitter lång erfarenhet och konkret kunnande inom ovan nämnda samarbetsområden och ingår gärna i partnerskap.

15. Kommittén stöder de grundläggande argumenten i yttrandet "En stark europeisk grannskapspolitik" som man anser vara av stor vikt och som behandlar ett högaktuellt ämne.

16. Kommittén framhåller EU-institutionernas roll när det handlar om att se till att partnerländerna på ett effektivt sätt utnyttjar tillgängliga medel och föreslår att man koncentrerar sig på sådant praktiskt samarbete som ger konkreta resultat.

17. Kommittén understryker med eftertryck att EU i sin budget för 2014–2020 måste anslå tillräckliga medel för genomförandet av den europeiska grannskapspolitiken.

18. Kommittén tycker det är lovvärt att kommissionen vill förenkla och bättre samordna olika finansieringsinstrument och vill understryka den potentiella effekt och nytta som det kan bidra till.

Differentieringen av grannskapspolitiken, dess arbetsmetoder och regionernas roll

19. Kommittén är övertygad om att den nödvändiga differentieringen av grannskapspolitiken inte får innebära en rent formell, geografisk uppdelning i en sydlig och en östlig dimension.

20. Kommittén rekommenderar en differentiering av grannskapspolitiken med avseende på i vilken grad demokratin (dvs. de demokratiska processerna) fungerar, de mänskliga och medborgerliga rättigheterna och rättsstatsprincipen respekteras och hur den politisk-ekonomiska övergången förloper (med särskild tonvikt på införandet av principerna för den fria marknaden) i de enskilda länderna. Ju mer målinriktad grannskapspolitiken är, desto mer effektiv kommer den att bli.

21. Kommittén anser att man bör skapa politiska instrument som gör det möjligt att behandla samhälleliga, kommunala, regionala och nationella åtgärder på olika sätt beroende på deras särdrag och möjligheter. Åtgärder på dessa olika områden bör vara i samklang med varandra men behöver inte och bör ofta inte heller ske parallellt.

22. Kommittén anser att "mer för mer"-strategin i grannskapspolitiken på regeringsnivå är tydlig och motiverad.

23. Kommittén framhåller att "mer för mer"-strategin på samhällsnivå är mindre tydlig och att den alltför formella tillämpningen av den till och med kan bli kontraproduktiv och försvåra kontakter nedifrån och upp. Kontakterna med samhället måste nämligen vara kontinuerliga och så informella som möjligt för att bli effektiva.

24. Kommittén anser att de lokala och regionala myndigheternas deltagande inte får ersätta medborgarnas och den tredje sektorns medverkan.

25. Kommittén understryker att den tredje sektorns medverkan bör erkännas som en viktig faktor i grannskapspolitiken och att den kräver särskilda instrument.

26. Kommittén betonar de lokala och regionala myndigheternas roll när det handlar om att göra handelsförbindelserna tätare och anser att närmare ekonomisk integration kan fungera som katalysator för samhällsförändringar och politiska förändringar. Den stimulerar dessutom de länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken att skapa frihandelsområden.

27. Kommittén fäster stort värde vid arbetet inom Euromed-församlingen för lokala och regionala myndigheter (Arlem), som gör det möjligt för lokala och regionala myndigheter att delta i den euromediterrana politiska debatten och ger en territoriell dimension till de projekt som utvalts av Medelhavsunionens generalsekreterare. Den garanterar också utbyte av bästa metoder och bidrar till att genomföra målen för den europeiska grannskapspolitiken.

28. ReK stöder också konferensen för regionala och lokala myndigheter i länderna inom det östliga partnerskapet (Corleap) som ett nätverk för multilateralt samarbete mellan lokala och regionala myndigheter från EU och länderna inom det östliga partnerskapet, vilket syftar till att ytterligare engagera dessa myndigheter i den europeiska grannskapspolitiken. Syftet är även att arbeta tillsammans med de lokala och regionala myndigheterna i länderna inom det östliga partnerskapet för att skapa en permanent institutionell samarbetsram.

29. Kommittén uppmanar EU, unionen för Medelhavsområdet, de nationella regeringarna och de internationella aktörerna att fortsätta att samarbeta med Arlem, där Regionkommittén och sammanslutningar av lokala och regionala myndigheter samlas för att göra insatserna i Medelhavsområdet mer samordnade och effektiva.

30. Kommittén anser att man i de sociala kontakterna bör sträva efter att skapa situationer med direkta möten mellan människor. Det handlar om deltagarnas personliga engagemang och inte bara om deras deltagande i institutionella roller och åtgärder.

31. Kommittén anser att man bör sträva efter att involvera städer och regioner i kulturella utbyten. Detta är ett område där framför allt den tredje sektorn kan agera särskilt effektivt. Det kräver dock ett tydligt stöd från de lokala och regionala myndigheterna samt regeringarna.

32. Kommittén anser att man bör balansera intressekonflikter mellan enskilda grupper av regioner som kan uppstå till följd av att de befinner sig i olika geografiska områden. Den övergripande samordningen av EU:s utrikespolitik måste säkerställa att differentieringen inte leder till "konkurrens" mellan sydliga och östliga regioner och att regionernas specialisering på enskilda områden inom grannskapspolitiken inte får ge upphov till eller fördjupa eventuella intressekonflikter eller rivalitet i negativ bemärkelse.

33. Kommittén anser att institutionaliseringen av grannskapspolitiken bör underlätta och stödja medverkan och åtgärder från regionernas sida "på distans" (t.ex. samarbete med centraleuropeiska regioner i Medelhavsområdet eller med västeuropeiska regioner i Östeuropa). Detta skulle stärka regionernas känsla av gemensamt ansvar för den europeiska grannskapspolitiken som helhet.

34. Kommittén anser att man måste stärka den särskilda rollen hos de regioner som ligger på känsliga EU-gränser i öster och söder. Just dessa regioner påverkas direkt av problemen i EU:s närområde. Den europeiska grannskapspolitiken bör under inga omständigheter föras ovanför huvudena på dessa regioner utan måste beakta deras specifika intressen.

35. Kommittén anser att EU:s gränsregioner bör få särskilt stöd inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken.

36. Kommittén framhåller att den europeiska grannskapspolitiken bör ta hänsyn till befintliga förbindelser med tredje land, i synnerhet Ryssland, framför allt i öster. Man bör göra regionerna uppmärksamma på denna aspekt av den europeiska grannskapspolitiken och stödja lämpliga samarbetsformer med alla berörda tredjeländer.

37. Kommittén förklarar att man har för avsikt att stödja demokratiseringen i ett antal grannländer till EU genom att tillsammans med Europarådets kommunalkongress fortsätta anordna valövervakningsuppdrag.

Grannskapspolitikens förutsättningar i enskilda länder

38. Kommittén anser att man bör beakta de särskilda förhållanden som gäller för det östliga partnerskapets och grannskapspolitikens verksamhet i Kaukasus.

39. Kommittén konstaterar att Georgien inom ramen för det östliga partnerskapet systematiskt kräver fortlöpande stöd med tanke på de särskilda följderna av 2008 års konflikt.

40. Kommittén anser att grannskapspolitiken bör intensifieras i hela Svartahavsområdet. Man bör framhålla denna regions varaktiga geopolitiska betydelse för EU och därför också Svartahavssynergins betydelse. EU-medlemsstater som gränsar till detta område bör uttryckligen få stöd från EU för åtgärder med koppling till grannskapspolitiken.

41. Kommittén anser att Moldavien är ett specialfall. Med tanke på att grannskapspolitiken och det östliga partnerskapet har gjort stora framsteg i detta land, bör man väcka största möjliga intresse för utvecklingen i detta land. Om man åtminstone gör vissa framsteg kan detta få stor betydelse för främjandet av både grannskapspolitiken och den europeiska utrikespolitiken.

42. Kommittén föreslår att man särskilt uppmärksammar den specifika situationen i Kaliningradområdet, som trots sitt läge inte omfattas av grannskapspolitiken. Detta är ett ovanligt viktigt och känsligt område som inte bara befinner sig på gränsen till EU utan är omgivet av EU-länder från alla håll. Man får inte bortse från den särskilda situationen i denna region när man genomför grannskapspolitiken i EU:s närområde.

43. Kommittén anser att man trots besvikelsen över den fortsatt svåra situationen i Vitryssland måste stödja grannskapspolitikens engagemang i detta land.

44. Kommittén anser att man konsekvent måste stödja processen för demokratisk, politisk, ekonomisk och social förändring i Ukraina.

45. Kommittén anser att grannskapspolitiken i den nuvarande situationen med "den arabiska våren" bör få spela en

viktig roll genom att den utvecklar kontakter mellan samhällena. Under den närmaste tiden bör detta område ägnas särskild och mycket intensiv verksamhet. Engagemanget i denna region bör ses som ett test på alla EU-medlemmars ansvar som stater, regioner och samhällen.

46. Regionkommittén erinrar om att länderna söder om Medelhavet skiljer sig åt och att EU:s tillvägagångssätt måste vara skräddarsytt och anpassat till varje enskild situation. Demokratibyggnad och övergång till demokrati är dock universella företeelser, som framför allt börjar på gräsrotsnivå och inte kan införas ovanifrån om demokratin ska bli stabil och fast förankrad i samhället.

Det territoriella samarbetets betydelse som instrument för grannskapspolitiken

47. Kommittén anser att euroregionerna har erfarenheter som kan vara av betydelse för grannskapspolitiken. I länderna i Centraleuropa har de fungerat som ett hjälpinstrument i anslutningsprocessen och efter deras EU-anslutning har de blivit ett hjälpinstrument för att reglera förbindelserna med de grannländer som inte ingår i EU.

48. ReK ger därför sitt stöd till inrättande av varaktiga politiska och administrativa decentraliserade strukturer och anser att de lokala och regionala myndigheternas administrativa och institutionella kapacitet underlättar samarbete på nivåerna under den statliga, förbättrar effektivitet och goda styresmetoder och är grundläggande för demokratiseringsprocessen.

49. Kommittén rekommenderar att man utreder möjligheterna att förstärka de befintliga euroregionerna genom att använda EGTS-instrumentet (europeiska grupperingar för territoriellt samarbete) eftersom detta skulle förbättra rättssäkerheten för de berörda parterna och öka insynen i de strukturer som skapas. ReK upprepar sin begäran att EGTS med tredje land bör vara möjligt på bilateral basis och uppmanar de medlemsstater som ännu inte har gjort det att vidta de åtgärder som krävs för att underlätta och genomföra ETGS.

50. Kommittén understryker den praktiska nyttan av kapacitetssupplemningsprogram inom ramen för utvidgningen av EU:s grannskapspolitik och upprepar – med programmet för kommunal förvaltning som konkret exempel ⁽¹⁾ – sitt förslag att motsvarande initiativ ska utvecklas för länderna i södra Medelhavsområdet i syfte att stödja deras kapacitetssupplemning på lokal och regional nivå.

51. Kommittén noterar att euroregionerna som institution underlättar ett brett spektrum av aktiviteter, allt från ekonomi till kultur. Den underlättar spontant samarbete där den tredje sektorn deltar. Euroregionen har visat sig vara ett flexibelt och ovanligt effektivt instrument för åtgärder på Central- och Östeuropas gränser, som samtidigt är EU:s yttre gränser.

⁽¹⁾ ReK samarbetar redan nära med Europeiska kommissionen för att stödja detta pilotprogram som för närvarande begränsar sig till kandidatländer och potentiella kandidatländer.

52. Kommittén rekommenderar att man stöder projekt och inrättandet av ytterligare euroregioner (och utnyttjar erfarenheterna från de euroregioner som har varit verksamma under en längre tid) som framför allt binder samman områden i Algeriet, Tunisien, Libyen, Egypten med andra lämpliga områden i södra Europa.

53. Kommittén anser att det faktum att EU:s södra gräns är en havsgräns inte bör ses som ett hinder för att skapa euroregioner där. Man bör framhålla vikten av initiativ för att skapa sådana euroregioner som Andalusien-Gibraltar-Marocko, Notio Egeo-Turkey (Sydegeiska öarna-Turkiet), Vorio Egeo-Turkey (Nordegeiska öarna-Turkiet), Polis-Trakiakent, även om de bara befinner sig i sin linda.

54. Kommittén anser att euroregionen "Black Sea" (Svarta havet) måste börja fungera så snabbt som möjligt.

55. Kommittén anser att euroregionerna som institution kan fungera som ett effektivt stöd för den europeiska grannskapspolitikens instrument (Europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI)), t.ex. Taiex, Sigma, Twinning och den europeiska grannskapspolitikens handlingsplaner.

56. ReK understryker det mervärde som ligger i de europeiska grupperingarna för territoriellt samarbete (EGTS) och den makroregionala strategin som innovativa verktyg för territoriellt samarbete på interregional och överstatlig nivå, eftersom de i Medelhavs- och Svartahavsområdet medverkar till att stärka sammanhållningen och förbättra samordningen av de politiska insatserna på olika områden genom att rationalisera fördelningen av fondmedel och framhäva de lokala och regionala myndigheternas roll på grundval av principen om flernivåstyre och med ett brett deltagande av det civila samhällets organisationer.

Grannskapspolitikens medborgardimension finner stöd i regionernas verksamhet

57. Kommittén anser att kontakterna mellan regeringar eller till och med mellan regionala myndigheter inte får ersätta bredare och djupare kontakter mellan samhällen. Alla länder i Medelhavsområdet bör knytas samman med euroregioner, som underlättar kontakter mellan den tredje sektorn och medborgarna.

58. Kommittén rekommenderar de åtgärder som är typiska för euroregioner som ett effektivt instrument för att motverka många stereotyper och farhågor med anledning av invandringen

utmed EU:s gränser och anser att direkta erfarenheter av samarbete och utbyte också kan bidra till att komma till rätta med de stereotyperna uppfattningar om Europa och västerlandet som är förhärskande i många av unionens grannländer.

59. Kommittén anser att en aktiv grannskapspolitik kan vara ett sätt att hejda okontrollerad migration.

60. Kommittén anser att en grannskapspolitik som går ut på att hjälpa de mest aktiva enskilda individerna och grupperna i de regioner och länder som gränsar till EU bidrar till den politiska och ekonomiska omvandlingen.

61. Kommittén hävdar att stöd till individer och grupper som verkar för demokratiska förändringar och ekonomiska reformer bidrar till att stärka effektiviteten i alla åtgärder.

62. Kommittén framhåller vikten av att man inom grannskapspolitiken organiserar olika former av utbyte mellan ungdomar och studenter och även vetenskapligt samarbete.

63. Det är viktigt att stärka den administrativa kapaciteten i partnerländerna. Kommittén välkomnar därför förstärkningen av nationella program, t.ex. det estniska centrumet för det östliga partnerskapet som fokuserar på administrativ kapacitet och det östliga partnerskapets akademi för offentlig förvaltning i Warszawa, och uppmanar partnerländerna att stödja administrativa reformer och kapacitetsuppbyggnad även på lokal och regional nivå.

Mellanregional samverkan inom grannskapspolitiken

64. Kommittén anser att de euroregioner som skapas i söder bör ha sina partner i andra delar av kontinenten (på samma sätt som regionerna). Sådana förbindelser borde framför allt skapas mellan euroregioner på EU:s södra gräns och de euroregioner i Central- och Nordeuropa som gränsar till Östeuropa. Den europeiska grannskapspolitiken bör inte delas upp i isolerade fragment, utan EU:s regionalpolitik bör motverka detta. De europeiska grupperingarna för territoriellt samarbete verkar vara rätt instrument för att skapa sådana förbindelser.

65. Kommittén anser att EU:s visumpolitik bör underkastas en systematisk analys så att det blir lättare att utfärda visum för medborgare i länder som ingår i den europeiska partnerskapspolitiken, eftersom detta underlättar dialogen mellan samhällen.

66. Kommittén framhåller den potentiella fördelen med att införa lokal gränstrafik vid vissa av EU:s gränser.

Bryssel den 14 december 2011

*Regionkommitténs
ordförande*

Mercedes BRESSO